

РЕЗЮМЕТА

на

научните публикации на

гл. ас. д-р ТЕОДОРА ПЕНЕВА

представени в конкурс за заемане на академична длъжност „Доцент“ в ИИИ-БАН,
обявен в Държавен вестник бр. бр. 44/19.05.2023г.

Резюметата на научните трудове са посочени в поредността им в списъка на публикациите. Публикациите са в две основни изследователски области: 1. Енергийна бедност и 2. Патронажна грижа.

В област №1 Енергийна бедност има представени две монографии на български език (публикации №1 и №3 със съответно 174 стр. и 250 стр.), две статии на английски език в научни издания индексирани в SCOPUS (публикации № 4 с 15 стр. и №5 с 8 стр.) и три статии на български език в нерепубликани списания с научно рецензиране (публикации № 6, №7 и №8 със съответно 16 стр., 9 стр. и 27 стр.). Последната статия е в съавторство, като участието на гл.ас. д-р Теодора Пенева е 17 стр., според разделителния протокол).

В област №2 Патронажна грижа има представена една монография на български език със 117стр. (публикация №2).

Резюмета на публикациите в област №1: Енергийна бедност

№1 (В.3.1) Пенева, Т. (2022). Енергийната бедност в България: измерения и фактори. Издателство на БАН "Проф. Марин Дринов", 2022, ISBN: 978-619-245-241-4, DOI:10.13140/RG.2.2.20410.06085, 174 стр.

В монографията се прави задълбочен теоретичен и емпиричен анализ на енергийната бедност, като се разглеждат 12 индикатора, включени в препоръките на ЕС и на Обсерваторията за енергийна бедност в Брюксел. Използвани са данни от 2014 до 2019 г. от изследване на НСИ „Наблюдение на бюджетите на домакинствата“ с национално представителна извадка от 3000 домакинства и 7000 души и данни в период от 10 или повече години за налични макроикономически индикатори за доходи и разходи на домакинствата, БВП, инфлация, заетост, цени на енергийни ресурси и др.

Трудът измерва обхватът на енергийната бедност в България, оценя влиянието на основни фактори върху динамиката на тази бедност и предлага решения, свързани с политиките в тази област. В изследването са систематизирани основните индикатори за енергийната бедност, определени са основните социодемографски и икономически фактори на енергийната бедност в България и са изследвани връзките на избраните фактори с енергийната бедност.

Монографията използва широк научен инструментариум: проучване на литературни източници, теоретичен и емпиричен анализ, обработка и анализ на анонимизирани статистически данни от изследването на НСИ и др. Статистическият анализ се базира и на всички свързани вторични данни за доходи, енергийни цени и потребление,. Изследват се тенденциите в развитието на енергийната бедност чрез

трите подхода – обективен, субективен и разходен, и в рамките на разходния подход се анализират резултатите от осем индикатора.

Всеки индикатор е анализиран от гледна точка на: 1) обхват на домакинствата, ефективност на обхвата при най-ниските децили; 2) посока и интензитет на зависимост с доходите на домакинствата и енергийните разходи, вида на отопление, броя деца и възрастни в домакинството, както и други макроикономически индикатори; 3) функционални възможности за ежегоден мониторинг чрез включване в изследване.

Резултатите от изследването посочват, че най-адекватна за националните специфики и справедлива линия на енергийна бедност се отнася до 60% от медианата на еквивалентния разполагаем нетен общ доход след (типов) разход за енергия (типово потребление). Този резултат е взет под внимание и включен в разработката на официална дефиниция за енергийна бедност в България в следствие от служебното правителство в периода септември 2022 – февруари 2023 г.

В обобщение, монографичният труд включва следните основни области:

- Изяснения на нерешени до момента в ЕС и в страната ключови методологически въпроси за квантифициране на енергийната бедност.
- Измерения и оценка на връзките на индикаторите за енергийната бедност с основни нейни фактори като доходи, разходи за енергия, вид отопление и вид домакинство.
- Предложение за методика за определяне на официална линия на енергийната бедност в България.
- Предложение за система от мерки за намаляване на енергийната бедност, базирана на координация на държавно ниво и на надграждане на индивидуално ниво.

№3 (Г.5.1.) Теодора Пенева (2021) Измерване на енергийната бедност в България. Издателство Балканида, 2021, ISBN: 978-619-91712-3-3, стр. 1-250.

Монографията е съставена на база на дисертационния труд на автора за присъждане на образователна и научна степен „Доктор” в докторска програма „Икономика и управление на отраслите: Енергетика, инфраструктура и публични услуги” в професионално направление „3.8 Икономика” в Стопански факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“, защитен през 2017 г.

Целта на монографията е да представи и анализира методите за измерване на енергийната бедност известни в науката до момента, да ги приложи по възможност в българската ситуация, да сравни резултатите и да даде предложение за най-адекватен метод за измерване на енергийната бедност в България. Тъй като Великобритания е страната с най-развита система за измерване на енергийната бедност, основен изследователски въпрос на монографията е „Какви резултати дават разработените във Великобритания методи на измерване на енергийната бедност при приложението им в България, и кой метод за измерване на енергийна бедност е най-подходящ за ситуацията в България“. Разработката поставя начало на тези изследвания, като прилага вече разработени от чужди изследователи методи и

инструменти в българска среда, и анализира предимствата и недостатъците на тези методи, като накрая дава и предложение за избор на най-адекватен набор от методи за България.

В монографията е направен е вторичен анализ на разходите за енергия и доходите на 2 956 домакинства от национална репрезентативна извадка за 2014 г. Данните от Наблюдение на бюджетите на домакинствата от 2014 г. са анализирани с помощта на статистически методи, които изследват основните статистически характеристики на редовете чрез средни стойности по групи от населението по демографски признаци, и чрез корелационен анализ.

За целите на изследването се ползват три вида разходи за енергия – 1) актуален разход за енергия, в оригинални данни от Наблюдението на бюджетите на домакинствата; 2) нормативен разход за енергия, създаден на базата на норматив за количество енергия за година в кВтч, включващи енергия за отопление през зимата и отделно енергия за електроуреди целогодишно според брой членове на домакинство, с приложени цени на енергия на отделните електроразпределителни и топлофикационни дружества в страната по райони; и 3) моделиран разход за енергия, създаден на базата на актуален разход с помощта на линейни регресионни модели. На тази база са приложени методите за измерване на енергийната бедност, и са създадени четири самостоятелни индикатора според различните методи. За всеки един от методите и всеки един от разходите се създава индикатор за енергийна бедност, който определя с единица (1) енергийно бедните домакинства, и с нула (0) енергийно не-бедните домакинства. Използвана е бинарна логистична регресия, при която се разглежда кои фактори имат статистически значим ефект върху енергийната бедност, и се прави сравнителен анализ на факторите при различните методи и различните разходи за енергия. При моделиран разход за енергия са сравнени логистичните регресионни модели с абсолютни стойности на разхода на енергия и с фиктивна променлива за ползвания вид отопление. Проведен е и сравнителен анализ на целевите групи при всеки един от методите, както и анализ на структурата на енергийната бедност по различни принципи – по видове домакинствата, по брой възрастни и деца в домакинствата, по вид отопление. Анализът цели да покаже различните целеви групи обхванати от различните методи. Избор на определен метод облагодателства различни целеви групи.

№4 (Г.6.1.) Peneva T., (2021). Green Deal's Impact on Energy Poverty in Bulgaria. Economic Studies journal, issue 6, 2021, p. 90-105, . ISSN 0205-3292. Scopus Q3 SJR 2021:0.2

Статията изследва възможният ефект от мерките, които ще предприеме правителството за изпълнение на целите заложен в Европейската зелена сделка в сектор домакинства и как това ще се отрази на нивата на енергийна бедност. Анализира дали мерките ще имат съществен ефект върху намаляването на нивата на енергийна бедност и ще ни извадят от челната позиция по този показател в ЕС. Статията се опитва да отговори на тези въпроси, като оценява въздействието на набор от политики за намаляване на енергийната бедност сред домакинствата, използвайки анонимни данни за приходите и разходите за енергия от Проучването на

проучванията на бюджета на домакинствата за 2017 г. с извадка от 2950 домакинства.

№5 (Г.6.2.) Peneva T., (2019). Sustainable Development and Energy Poverty - Challenges to the Governing Institutions. Economic Studies, Vol.28, Issue 1, 2019, p.174-182. ISSN 0205-3292, Scopus Q3 SJR 2019:0.2

Статията представя основните предизвикателства пред държавата за справяне с енергийната бедност като една от бариерите пред устойчивото развитие не само на енергийния сектор, но и на обществото. Статията представя обхвата на енергийната бедност в България, основните фактори, последствията и тенденциите на развитие в последните три години до 2016 г. Статията предоставя и кратко ръководство за справяне с предизвикателствата на борбата с енергийната бедност.

№6 (Г.7.1) Теодора Пенева (2021). Четвъртият стълб на енергийната бедност в България. Сп.“Икономическа мисъл“ 2021/5,стр.5-21 (ERIH + (ERIH Plus).

Статията представя и анализира пропуските в административните механизми на защита на уязвими потребители на енергия в България. Представена е тезата, че липсата на адекватни механизми за защита предизвикват появата на четвърти стълб на енергийната бедност – извън най-често цитираните три стълба – високи цени на енергия, ниски доходи и ниско ниво на енергийна ефективност на сградите. В статията се прави преглед на механизма за достъп до справедливост на домакинствата в енергийния сектор в България, като започва от националния омбудсман, общинските омбудсмани, и омбудсманите в енергийните компании. Обобщават се основните проблеми срещани при енергийното правосъдие за домакинства в сектора, и начинът по който държавните институции отговарят на тези проблеми. Статията заключава, че гражданите в България се сблъскват с високи нива на енергийна несправедливост, с която трябва да се борят ползвайки неефективните механизми за защита на потребителите, а тази ефективност зависи от отговорните лица, а не от правни и административни процеси.

№7 (Г.7.2.) Теодора Пенева. (2021). Ролята на официална линия на енергийната бедност в България. Сборник с доклади от VIII Международна научна конференция „Промените в глобалния свят и новите решения“, том 2, стр. 117-126, ISBN 978-619-7404-29-6.

Статията е посветена на въвеждането на официална линия на енергийната бедност, близка до официалната линия на бедност, ще позволи регламентираното и ясно дефиниране на много по-голяма група от уязвими потребители и подкрепата им със специални инструменти в условията на нарастващи цени на енергийните ресурси и по-бавен ръст на доходите на домакинствата. Статията представя аргументи в подкрепа на официална линия на енергийната бедност за целите на либерализация на пазара на електроенергия на битовия сегмент и изпълнение на мерките в Зелената сделка.

№8 (Г.7.3.) Теодора Пенева, Емануил Зъбов, Драговест Джалов. (2022) Individualna otsenka na energiyната бедност – възможности и решения. (Individual assessment of energy poverty – possibilities and solutions). Economic Thought, 67 (5), 2022, (ERIH+ (ERIH Plus)).

Представено е предложение за индивидуална оценка на енергийната бедност чрез количествен модел за оценка на потребностите на домакинствата от енергия, базиран на разходноориентирания подход за измерване на енергийната бедност, който е доказано най-подходящият за националните специфики в България. Оценката съдържа демографски и технически компонент и е важна при определяне на нормализираните енергийни разходи на домакинствата като част от официалната линия на енергийната бедност заедно с доходите и цените за енергия.. Като елемент от цялостния механизъм за борба с енергийната бедност регламентирането на линията на енергийна бедност е необходимо при приложението на финансови схеми за кредитиране на мерки за енергийна ефективност на сградите и на отоплителните системи на битовите потребители на енергия в нашата страна.

Резюме на публикацията в област №2: Патронажна грижа

№2 (Г.4.1.) Пенева, Т. (2021). Иновативен модел на патронажната грижа в България. Издателство Балканида, 2021, ISBN: 978-619-91712-1-9, 111 стр.

В монографията се представят и анализират подробно нормативна база на услугата домашен социален патронаж в България, актуалното състояние на патронажната грижа и обществените трапезарии в България към 2020 г., състоянието на услугата сред частни доставчици, добри практики от чужбина и анкетно проучване сред общински услуги от 2020 г. за достъпността, ефективността и качеството на услугата.

Анкетното проучване доказва основната хипотеза, а именно, че социалният патронаж в България е неравномерно развит и управляван, и има необходимост да се оптимизира моделът на предлагане на услугата. Работните подтези се отнасят до ограничения достъп на услугата, неравномерно разпределения обхват и недостатъчно добре задоволените нужди на потребителите, различията в цената на услугата, и ефективността и качеството на услугата. Направени са интервюта с 26 респондента в 22 общини, а общият брой потребители обслужвани от тези общини е над 12 хил. души, което е близо една трета от общия брой потребители на патронажна грижа в България в този период – 40 хил. души.

На тази база се анализират силните и слабите страни на услугата, възможностите и предизвикателствата за развитието ѝ в бъдеще, анализират се възможните начини на управление на иновациите в конкретния случай, и се разработва иновативен модел за развитие на патронажната грижа в България.

Иновативният модел включва четири стъпки – постигане на стабилност на услугата, разширение на обхвата, подобрене на ценовите равнища и разширение на подвидовете услуги.